

FISKALIZACIJA U PROMETU GOTOVINOM

Belamarić, Petra

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:605051>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU

UPRAVNI STUDIJ

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

Petra Belamarić

FISKALIZACIJA U PROMETU GOTOVINOM

Završni rad

Šibenik, ožujak 2021.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU

UPRAVNI STUDIJ

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

FISKALIZACIJA U PROMETU GOTOVINOM

Završni rad

Kolegij: Porezni i carinski sustav

Mentor: mr. sc. Damir Vlaić, pred.

Studentica: Petra Belamarić

Matični broj studenta: 1219055053

Šibenik, ožujak 2021.

Veleučilište u Šibeniku

Završni rad

Upravni odjel

Specijalistički diplomski stručni studij Upravni studij

FISKALIZACIJA U PROMETU GOTOVINOM

PETRA BELAMARIĆ

Mariborska 1, petra.belamaric2@gmail.com

Fiskalizacija u prometu gotovinom je skup mjera što ih od 1. siječnja 2013. godine provode obveznici fiskalizacije, a njezin je glavni cilj nadzor prometa u gotovini. Prema odredbama Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom promet u gotovini je plaćanje za isporučena dobra ili obavljene usluge novčanicama i kovanicama što se smatraju platežnim sredstvom, kreditnim i debitnim karticama, čekom, ili drugim sličnim načinima plaćanja, osim izravnog plaćanja na račun. Uvid u svaki izdani račun, pomoću internetske veze ima Porezna uprava, radi suzbijanja utaja poreza.

(43 stranice / 2 slike / 4 tablice / 0 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u digitalnom repozitoriju Knjižnice Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: fiskalizacija, račun, nadzor

Mentor: mr. sc. Damir Vlaić, pred.

Rad je prihvaćen za obranu dana:

Polytechnic of Šibenik

Batchelor/Graduation Thesis

Department of Administration

Graduate Studies of Studies of Administration

FISKALIZATION IN CASH TRANSACTIONS

PETRA BELAMARIĆ

Mariborska 1, petra.belamaric2@gmail.com

Fiscalization in cash transactions is a set of measures implemented by Tax authorities since January 1, 2013, and its main goal is to oversee cash transactions. As of July 1, 2013, the fiscalization obligation is mandated for all fiscalization taxpayers. According to the provisions of the Law on Fiscalization in Cash Transactions, cash transactions are payments for delivered goods or services rendered with banknotes and coins considered as means of payment, credit and debit cards, checks, or other similar methods of payment, other than direct bank account payment. In order to suppress tax evasion, Tax Administration has an insight into each issued invoice, through online.

(43 pages / 2 figures / 4 tables / 0 references / original in Croatian language)

Thesis deposited in Polytechnic of Šibenik Library digital repository

Keywords: fiscalization, account, supervision

Supervisor: mr. sc. Damir Vlaić, pred.

Paper accepted:

Sadržaj

1. UVOD	8
2. OPĆENITO O FISKALIZACIJI	10
2.1. FAZE UVOĐENJA FISKALIZACIJE	11
2.1.1. FISKALIZACIJA SAMOPOSLUŽNIH UREĐAJA	14
3. OBVEZNICI FISKALIZACIJE	16
3.1. FIZIČKE OSOBE OBVEZNICI POREZA NA DOHODAK OD SAMOSTALNE DJELATNOSTI KOJE OBAVLJAJU	16
3.2. OBVEZNICI POREZA NA DOBIT	17
3.3. OBVEZE OBVEZNIKA FISKALIZACIJE	18
3.4. OBVEZE KUPCA.....	19
3.5. EVIDENCIJA OBVEZNIKA FISKALIZACIJE.....	20
4. POSLOVNI PROSTOR	21
5. RAČUN	24
5.1. SADRŽAJ RAČUNA.....	25
5.2. PROVJERA RAČUNA.....	27
5.3. POSTUPAK FISKALIZACIJE IZDAVANJA RAČUNA	28
5.4. POSTUPAK FISKALIZACIJE IZDAVANJA RAČUNA ZA PRATEĆI DOKUMENT ...	29
5.5. STORNIRANJE RAČUNA	30
6. BLAGAJNIČKI MAKSIMUM	31
7. NADZOR	34
8. NOVČANE KAZNE ZA POREZNE PREKRŠAJE	37
9. COVID 19	40
10. ZAKLJUČAK	42
11. LITERATURA	43

1. UVOD

Rasprave o tome treba li pojačati nadzor nad evidentiranjem prometa u gotovini počele su 2012. godine. Prema podacima Porezne uprave dotad se je samo 15% ukupno iskazanoga prometa odnosilo na promet u gotovini. Uzme li se u obzir svakodnevno plaćanje gotovinom te učinke poreznog nadzora što su upućivali na nepravilnosti u evidentiranju gotovinskog prometa, postalo je jasno kako je nužno pojačati nadzor tako ostvarena ostvarenog prometa te je donesen zaključak o potrebi uvođenja fiskalizacija, nakon čega je u vrlo kratkom roku pripremljen i mogući model fiskalizacije i sam Zakon.¹

2012. godine, odlukom Hrvatskog Sabora, donesen je Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, a stupio je na snagu 1. siječnja 2013. godine.

Svrha donošenja ovog Zakona je kako praćenje gotovog novca od strane Porezne uprave, tako i borba protiv „sive ekonomije“.

Prva zemlja koja je uvela fiskalni zakon u pogledu upotrebe fiskalnih uređaja bila je Italija koja je fiskalni zakon uvela 1983. godine, a druga država koja ga je uvela je Grčka.

Stupanje na snagu ovog Zakona donijelo je sa sobom i znatne troškove poduzetnicima, ali sa druge strane i dodatnu zaradu informatičkim i telekomunikacijskim tvrtkama.

Svako uvođenje fiskalizacije zahtjeva kupnju POS uređaja, osiguranje internetske veze blagajne i poslužitelja Porezne uprave i također osiguranje digitalnog sigurnosnog certifikata koji izdaje Financijska agencija (FINA), koja je trenutačno jedini ovlašten izdavač digitalnih certifikata za provođenje fiskalizacije u Republici Hrvatskoj.

Fiskalizacija je obvezna za sve poduzetnike, obveznike poreza na dobit i poreza na dohodak.

Također iznimka su i privatni iznajmljivači, iako naplaćuju gotovinom ne moraju fiskalizirati račune jer ostvaruju dohodak od vlastite imovine, a ne od samostalne djelatnosti (nemaju registriran obrt ili tvrtku).

¹ mr. sc. Marijana Vuraić Kudeljan 6/2013 Porezni vjesnik, učinci fiskalizacije u RH

U ovom radu detaljno ću objasniti načine provođenja fiskalizacije, njen nadzor, te kazne koje izdaje Porezna uprava zbog ne postupanja, odnosno kršenja pojedinih odredbi Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom.

2. OPĆENITO O FISKALIZACIJI

Opće prihvaćena definicija pojma fiskalizacije jest ona objavljena od strane Sabora Republike Hrvatske, prvo u Konačnom prijedlogu Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, a zatim i u Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom u članku 2. stavku 1., a koja glasi: „Fiskalizacija u prometu gotovinom je skup mjera koje provode obveznici fiskalizacije kako bi se omogućio efikasan nadzor ostvarenog prometa u gotovini.“²

Fiskalizacija, zapravo, znači evidentiranje platnog prometa istodobno u poslovnim knjigama obveznika i Porezne uprave. Dakle, pod pretpostavkom da se svaki prodani proizvod i usluga naplati prema fiskaliziranom izdanom računu, Porezna uprava ima preciznu informaciju o prihodima koje je ostvario poduzetnik obveznik fiskalizacije.

Vrlo je važno valjano kontrolirati mjesta na kojima se ne izdaju računi ili se izdaju oni koji nisu valjani.

“Brojni subjekti koji rade s gotovim novcem obuhvaćeni su obveznom fiskalizacijom, ali ona najviše pogađa ugostitelje. Mnogi su ugostitelji odjavili i likvidirali posao jer nisu mogli s ukupno prijavljenim prometom podmirivati obveze prema državi (porez na dodanu vrijednost) i isplaćivati plaće zaposlenicima.

Nelogično zašto Njemačka i Sjedinjene Američke Države nemaju fiskalizaciju, a smatra ih se najuspješnijim zemljama po naplati poreznih obveza. Ističe se i da oni koji žele utajiti poreznu obvezu, a obveznici su fiskalizacije to mogu činiti i dalje, premda se izlažu riziku da ih se “uhvati” s računom koji nije fiskaliziran ili s naplatom robe ili usluge bez izdanog računa. Na takve se stvari bez reakcije građana i često provedene inspekcije u što je moguće više ugostiteljskih obrta, nemoguće utjecati.“³

² Galušić A.; Petrović N., Vukšić Z., 2014, Porezni nadzor. 4.izd. Zagreb, Institut za javne financije

³ Drago Jakovčević s Katedre za financije na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu.

Ciljevi fiskalizacije

1. Sprječavanje porezne utaje na području poslovanja gotovinom
2. Unaprjeđivanje postupaka poreznog nadzora
3. Podizanje razine svijesti kupaca o važnosti uzimanja računa
4. Suzbijanje nelojalne konkurencije

Porezna uprava je izdala upute o postupanju u slučaju kada se račun naplaćuje u stranoj valuti. Prema navedenom odgovoru svi obveznici fiskalizacije izdavanja računa, koji prema posebnom propisu imaju pravo naplaćivati račune u stranoj valuti plaćanja, moraju za potrebe fiskalizacije u prometu gotovinom preračunati iznos u stranoj valuti i u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan isplate, te ga iskazati ga na izdanom računu. Prema tehničkoj specifikaciji nije predviđeno slanje iznosa u stranoj valuti, već se porukom smije poslati samo podatak o kunskom iznosu na računu.⁴

2.1. FAZE UVOĐENJA FISKALIZACIJE

U Republici Hrvatskoj, uvođenje fiskalizacije prošlo je kroz tri faze.

Prva faza nastupila je samim stupanjem Zakona na snagu, tj. 1. siječnja 2013. godine. Obveza fiskalizacije propisivala se za obveznike fiskalizacije, za velike i srednje poduzetnike prema odredbama Zakona o računovodstvu bez obzira na djelatnost koju obavljaju, te za obveznike fiskalizacije koji, kao jednu od djelatnosti, obavljaju djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane.

Druga faza je nastupila 1. travnja 2013. godine kada se obveza fiskalizacije propisala za obveznike fiskalizacije, koji nisu obuhvaćeni prvom fazom, i to obveznike fiskalizacije koji kao jednu od djelatnosti obavljaju djelatnost Trgovine na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala, te obveznike koji obavljaju djelatnost slobodnih zanimanja koji su kao takvi pripisani Zakonom o porezu na dohodak.

⁴ Neven Baica, mag. oec., 2013., RRIF Fiskalizacija u naplati gotovinom – novine

Pod djelatnosti slobodnih zanimanja podrazumijevaju se:

1. Samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinaru, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, inženjera, arhitekata, poreznih savjetnika, stečajnih upravitelja, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika i druge slične djelatnosti
2. Samostalna djelatnost znanstvenika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti
3. Samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti
4. Samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportaša

Treća faza nastupila je 1. srpnja 2013. godine kada se obveza fiskalizacije propisuje za sve obveznike fiskalizacije.

Obveznici fiskalizacije koji su kao takvi postali u drugoj ili trećoj fazi uvođenja fiskalizacije, od datuma postanka obveznika bili su obvezni prilagoditi broj računa i početi provoditi fiskalizaciju počevši od broja jedan. To znači da su isti u 2013. godini dva puta počinjali sa brojem jedan. Također, taj način redoslijeda mogao se tolerirati samo u 2013. godini.

Prema podacima u Registru obveznika po djelatnostima, poznat je broj obveznika koji moraju provoditi postupak fiskalizacije. Taj broj Porezna uprava naziva mogućim obveznicima.

Prema registriranim djelatnostima te propisanome faznom uvođenju obveze, broj je mogućih obveznika fiskalizacije po fazama bio:

- u prvoj – 22.000
- u drugoj – 56.000
- u trećoj – 118.000

Što znači kako je ukupan broj mogućih obveznika – 196.000⁵

⁵ mr. sc. Marijana Vuraić Kudeljan 6/2013 Porezni vjesnik, učinci fiskalizacije u RH

Izvor: Porezni vjesnik

Na prikazanoj slici vidimo u postotku koliko je poreznih obveznika ušlo u sustav fiskalizacije godinu dana od stupanja na snagu Zakona o fiskalizaciji u odnosu na broj potencijalnih za koje je Porezna uprava smatrala da će početi sa provedbom iste. Razlika obveznika koji nisu ušli u sustav fiskalizacije čini broj poreznih obveznika koji račune naplaćuju isključivo sredstvima što ih se ne smatra gotovinom.

2.1.1. FISKALIZACIJA SAMOPOSLUŽNIH UREĐAJA

Od 1. siječnja 2021. godine počela je provedba fiskalizacije prodaje putem samoposlužnih uređaja.

Samoposlužni uređaj kojim se provodi postupak fiskalizacije prodaje je automatizirani uređaj putem kojega se obavlja neposredna prodaja robe ili usluge na način da se umetne u za to predviđen otvor na uređaju sredstvo koje se smatra gotovinom u smislu Zakona pri čemu u naplati robe ili usluge ne sudjeluje osoba odnosno pri čemu osoba ne posreduje u prodaji.

Iznimno od prethodno navedenog, smatra se da postoji zaseban samoposlužni uređaj kada se obavlja prodaja robe ili usluge bez sudjelovanja osobe ako se plaćanje izvršava slanjem sms poruke na za to predviđen broj.

Obveznik fiskalizacije dužan je, radi provedbe postupka fiskalizacije putem samoposlužnih uređaja, omogućiti korištenje programske podrške za elektroničko potpisivanje poruka o prodaji te omogućiti internetsku vezu za elektroničku razmjenu podataka s Ministarstvom financija i Poreznom upravom. Obveznik fiskalizacije dužan je Poreznoj upravi dostaviti podatke o samoposlužnim uređajima, jer se isti smatraju poslovnim prostorom u sustavu fiskalizacije.

Dakle, kod provedbe fiskalizacije samoposlužnih aparata kupcu se ne izdaje račun, nego se samo fiskalizira prodaja o čemu se podaci šalju Poreznoj upravi.

Također, obveznici fiskalizacije obvezni su provesti određene postupke kako bi mogli provoditi fiskalizaciju prodaje, i to:

- prijaviti svaku prodaju robe ili usluge putem samoposlužnog uređaja
- prijaviti svaki samoposlužni uređaj u sustav fiskalizacije
- osigurati programsko rješenje radi razmjene podataka o prodaji s Poreznom upravom.

Vrste samoposlužnih uređaja:

- aparati za sokove i tople napitke kod kojih je potrebno ubaciti određenu svotu novca (kovanica, novčanica i sl.) u otvor uređaja da bi kupac dobio zatraženi napitak
- autopraonice, automatske praonice za rublje, uređaji za naplatu uporabe toaleta i sl.

- mjenjači novca
- naplata putem SMS poruke
- bankomati i automati za naplatu cestarine

Nakon što obveznik fiskalizacije prijavi samoposlužni uređaj u sustav fiskalizacije, Porezna uprava tom samoposlužnom uređaju dodjeljuje Identifikator samoposlužnog uređaja (ISU) koristeći se pri tome podacima o OIB-u obveznika fiskalizacije i oznaku poslovnog prostora koja se odnosi na taj samoposlužni uređaj. Oznaka poslovnog prostora u ovom slučaju je oznaka koju je obveznik fiskalizacije dodijelio tom samoposlužnom uređaju kao poslovnom prostoru.⁶

⁶ Ružica Krizmanić, dipl. oec., 2020. RRIF-Fiskalizacija prodaje putem samoposlužnih uređaja

3. OBVEZNICI FISKALIZACIJE

Zakonom o fiskalizaciji prometa gotovinom, obveznicima fiskalizacije smatraju se:

1. Fizička osoba obveznik poreza na dohodak po osnovi samostalne djelatnosti prema odredbama zakona kojim se uređuje porez na dohodak
2. Pravna i fizička osoba koja se smatra obveznikom poreza na dobit prema zakonu kojim se uređuje porez na dobit

3.1. FIZIČKE OSOBE OBVEZNICI POREZA NA DOHODAK OD SAMOSTALNE DJELATNOSTI KOJE OBAVLJAJU

Prema odredbi zakona, samostalne djelatnosti podrazumijevaju:

1. Djelatnosti obrta i s obrtom izjednačene djelatnosti
2. Djelatnosti slobodnih zanimanja

Njima smatramo djelatnosti fizičkih osoba koje su po toj osnovi obvezno osigurane, odnosno djelatnosti fizičkih osoba kojima su to osnovne djelatnosti i koje su po toj osnovi upisane u registar obveznika poreza na dohodak. To su primjerice samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinaru, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, znanstvenika, književnika, odgojna djelatnost, samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportaša.

3. Djelatnost poljoprivrede i šumarstva

Ako su fizičke osobe obveznice PDV-a, ili ako ostvaruju državne poticaje.

3.2. OBVEZNICI POREZA NA DOBIT

Obveznicima poreza na dobit smatraju se:

1. Trgovačka društva
2. Poslovne jedinice inozemnog poduzetnika
3. Druge pravne osobe obveznici poreza na dobit koje gospodarsku djelatnost obavljaju samostalno i trajno radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda, ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi
4. Ustanove čiji osnivači nisu državna tijela ili jedinice lokalne samouprave (npr. privatne zdravstvene ustanove)
5. Obveznici poreza na dobit po rješenju Porezne uprave (npr. udruge koje obavljaju gospodarsku djelatnost)
6. Fizičke osobe koje ostvaruju dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka ako izjave da će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak
7. Fizičke osobe koje ostvaruju dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti ako su u prethodnom poreznom razdoblju ostvarile ukupni primitak veći od 7.500.000,00 kuna
8. Tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) samouprave, tijela lokalne samouprave, državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi i Hrvatska narodna banka
9. Vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije
10. Svaki poduzetnik koji nije spomenut, a koji nije obveznik poreza na dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka i čija se dobit drugdje ne oporezuje⁷

⁷ 2016, Porezna uprava, Obveza fiskalizacije

3.3. OBVEZE OBVEZNIKA FISKALIZACIJE

Da bi poslodavci mogli provoditi fiskalizaciju, moraju ispuniti određene obveze.

Obveza definiranja poslovnog prostora internim aktom odnosi se na odluku o slijednosti numeričkih brojeva računa, poslovnim prostorima, oznakama naplatnih uređaja, te označavanje operatera na istim.

Poslodavci su također obvezni istaknuti obavijest o obvezi izdavanja i uzimanja računa na vidljivom mjestu s tekstom naljepnice „Bez računa se ne računa“.

Tijekom izdavanja računa, isti mora sadržavati sve potrebne elemente.

U zatvorenom prostoru, na vidljivom mjestu, moraju biti istaknuti podatci firme, tj. OIB obveznika fiskalizacije, oznaka poslovnog prostora, adresa poslovnog prostora, radni dani i radno vrijeme, te datum početka primjene važenja podataka.

Za provođenje Zakona o fiskalizaciji koriste se poslovni aplikativni digitalni certifikati, standardne razine sigurnosti koje izdaje FINA, koja je još uvijek jedina ovlaštena za izdavanje certifikata u Republici Hrvatskoj.

Certifikat vrijedi 5 godina, a njegova cijena je 300.00kn +PDV.

Njegova svrha je nedvojbeno autentičnost poreznog obveznika čime se isti pouzdano i na siguran način predstavlja Poreznoj upravi i garantira da je račun došao upravo od tog poreznog obveznika.

Također, njime se omogućuje primjena elektroničkog potpisa koji na računu jamči zaštitu integriteta potpisanog sadržaja, čime se garantira da podatci u računu nisu mijenjani nakon potpisa u procesu dostave podataka od poreznog obveznika do Porezne uprave.

U slučaju da porezni obveznik ne koristi digitalni certifikat, Porezna uprava ne može sa sigurnošću znati od koga je došao taj račun jer nema garancije identiteta obveznika.

Svi obveznici fiskalizacije, oni za koje se propisala obveza fiskalizacije, a koji su poslovali prije donošenja Zakona o fiskalizaciji, tj. 1. travnja 2013. godine morali su provesti određene promjene, odnosno trebali su:

- prilagoditi svoje izlazne račune dodavanjem dodatnih elemenata računa,
- poštivati propisano označavanje broja računa,
- donijeti interni akt i
- istaknuti naljepnicu o izdavanju/uzimanju računa

Primjer internog akta

Oznaka poslovnog prostora	Adresa poslovnog prostora	Radno vrijeme
POSL 1	Draškovićeve2, 10000 Zagreb	Ponedjeljak-subota 08:00- 20:00 sati
POSL 2	Kunićeve 3A, 21000 Split	Ponedjeljak-subota 08:00- 20:00 sati
POSL3	Djelatnost trgovine putem pokretne prodaje	Ponedjeljak-nedjelja 08:00- 24:00 sati

Izvor: [https://www.poreznauprava.hr/HR_Fiskalizacija/Aktualnosti%20dokumenti/Primjerak%20Internog%20akta%20IV\(3\).pdf](https://www.poreznauprava.hr/HR_Fiskalizacija/Aktualnosti%20dokumenti/Primjerak%20Internog%20akta%20IV(3).pdf)

3.4. OBVEZE KUPCA

Kupac, te svaki primatelj računa, dužan je zadržati izdani račun nakon izlaska iz poslovnog prostora. Kupac je dužan na zahtjev ovlaštenog službenika Porezne uprave pokazati izdani račun. U slučaju da je obveznik fiskalizacije, odnosno pružatelj usluga izdao račun, a kupac ga nije uzeo ovlašteni službenik porezne uprave može novčanom kaznom kazniti kupca za ne preuzimanje računa.

3.5. EVIDENCIJA OBVEZNIKA FISKALIZACIJE

Evidenciju vodi Financijska agencija prema podacima o preuzetim digitalnim cetrifikatima za postupak fiskalizacije.

Njena svrha je dobivanje statističkih pokazatelja o broju obveznika fiskalizacije, a što za daljnje potrebe predstavlja dobar temelj za usporedbu podataka iz navedene Evidencije s podacima Financijske agencije o korisnicima certifikata.

Evidencija sadrži određene podatke, pod kojim podrazumijevamo osobni identifikacijski broj (OIB), ime i prezime, odnosno naziv obveznika fiskalizacije, broj izdanih certifikata i vrijeme važenja izdanih certifikata.

Svi obveznici koji vrše naplatu gotovinom, automatski ulaze u Evidenciju.

4. POSLOVNI PROSTOR

Poslovni prostor definiramo kao svaki otvoreni ili zatvoreni prostor, svaki samoposlužni uređaj, ali i svako pokretno mjesto (kombi i dostavna vozila) koje služi za obavljanje djelatnosti isporuke dobara te obavljanje usluga. Za potrebe provedbe fiskalizacije zasebnim poslovnim prostorom može se smatrati dio ili više dijelova jednog poslovnog prostora u kojima se obavlja različita djelatnost. Također istim se može smatrati i prostor za privremeno obavljanje djelatnosti (sajmovi, seminari i sl.).⁸

Svi obveznici fiskalizacije obvezni su donijeti interni akt kojim propisuju sve poslovne prostore u kojima obavljaju djelatnost te način označavanja pojedinog poslovnog prostora koji mora biti u skladu sa oznakom broja računa. Važno je da broj svakog izdanog računa u svakom trenutku odgovara opisanom izgledu računa u internom aktu.

Obveznici interni akt moraju čuvati u svojim poslovnim prostorima te ih predložiti u slučaju Poreznog nadzora.

Ako se unutar istog prostora obavlja više različitih djelatnosti, internim aktom se za potrebe fiskalizacije može definirati više poslovnih prostora unutar jednog poslovnog prostora.

Ako se radi o privremenom poslovnim prostoru kao što je npr. sudjelovanje na sajmu koje traje 2 dana, takav poslovni prostor se treba prijaviti prije početka naplaćivanja računa na sajmu, datumom početka primjene. Nakon što sajam završi takav poslovni prostor se odjavljuje, odnosno zatvara. Jednom zatvoren poslovni prostor se više ne može koristiti za izdavanje računa, potrebno je otvoriti novi.

Ukoliko dođe do promjene određenih podataka kao što je npr. radno vrijeme zbog izmjene sezonskog radnog vremena, izmjena podataka za taj prostor se šalje u Poreznu upravu, elektronskim putem kao kod prijave. Svaka takva promjena mora se evidentirati u internom aktu.

Porezni obveznik obavezan je dostaviti podatke Ministarstvu financija i Poreznoj upravi o svim poslovnim prostorima u kojima se obavlja djelatnost.

Počevši od 1. srpnja 2017. godine obveznici Fiskalizacije moraju prijavljivati nove poslovne prostore isključivo putem aplikacije e-Porezna, a obveznik mora poslovni prostor prijaviti prije nego krene izdavati račune za taj poslovni prostor.

⁸ 2013. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, čl. 2, st. 7

U aplikaciji nije moguće otvarati poslovni prostor s datumom otvaranja iz prošlosti već ga je moguće otvoriti najranije na trenutni datum, ali i do mjesec dana unaprijed.

Kod unosa novog poslovnog prostora obveznik bira jedinstvenu oznaku poslovnog prostora. Oznaka poslovnog prostora je obavezan podatak. Mora sadržavati barem jedan znak, a najviše 20 broječnih (0-9) i/ili slovnih (a-z, A-Z) znakova.

Obveznik određenu oznaku poslovnog prostora može koristiti samo jednom.

Kod definiranja oznake poslovnog prostora, ne može se koristiti oznaka koju je obveznik ikad bio prije koristio ili ju koristi.

Za tip poslovnog prostora moguće je odabrati jedan od sljedeća tri tipa:

- Fiksni poslovni prostor
- Pokretna trgovina
- Internet trgovina

Podatak o poslovnim prostorima koje porezni obveznik mora dostaviti, mora sadržavati:

1. OIB
2. Oznaku poslovnog prostora
3. Adresu poslovnog prostora
4. Tip poslovnog prostora
5. Vrstu djelatnosti koja se obavlja u poslovnom prostoru
6. Radno vrijeme i radne dane
7. Datum otvaranja poslovnog prostora
8. Datum zatvaranja poslovnog prostora
9. Status poslovnog prostora
10. Oznaku izdavanja dokumenta

Podatke o poslovnim prostorima porezni obveznik dostavlja pojedinačno za svaki prostor putem obrasca Prijave podataka u sustav fiskalizacije.

Dostavljaju se prije početka obavljanja djelatnosti, a isto vrijedi za promjene poslovnog prostora ili za promjenu vrste djelatnosti koju obavlja-mora je prijaviti prije početka obavljanja. Takve izmjene porezni obveznik dužan je evidentirati i u internom aktu.

**OBRAZAC PRIJAVE PODATAKA I PRESTANKA PRIMJENE VAŽENJA
PODATAKA U SUSTAVU FISKALIZACIJE**

Podaci o obvezniku fiskalizacije:

OIB	
Ime i prezime/Naziv	
Adresa	
Oznaka poslovnog prostora	
Adresa poslovnog prostora	
Tip poslovnog prostora	
Vrsta djelatnosti koja se obavlja u poslovnom prostoru (NKD 2007)	
Radno vrijeme i radni dani	
Datum početka primjene važenja podataka	
Datum prestanka primjene važenja podataka	
Status poslovnog prostora	

Podaci o proizvođaču programskog rješenja:

OIB	
Ime i prezime/Naziv	
Adresa	

Podaci o održavatelju programskog rješenja:

OIB	
Ime i prezime/Naziv	
Adresa	

NAPOMENA*:

Izvor: Porezna uprava

5. RAČUN

Obveznici poreza na dohodak obvezni su izdavati račune za svaku obavljenju prodaju ili uslugu. Isti su obvezni izdati u dva primjerka, jedan koji se izdaje kupcu, a drugi koji se evidentira u poslovnim knjigama.

Obveznik fiskalizacije obvezan je u svom poslovnom prostoru na svakom naplatnom uređaju ili na vidljivom mjestu istaknuti obavijest o obvezi poslodavca o izdavanju računa, preuzimanju te zadržavanju računa od strane kupca.

Sadržaj i izgled obavijesti propisan je pravilnikom.

Najvažnije kod izdavanja računa koji se ostvaruju prometom gotovine je da svaki mora sadržavati Jedinstveni identifikator računa radi provedbe postupka fiskalizacije.

Jedinstvenim identifikatorom računa podrazumijevamo elektronički potpis računa. Označava se kraticom JIR, te je sastavljen od 32 znaka.

Računi koji se naplaćuju u stranoj valuti, također se trebaju izdati i u kunskoj protuvrijednosti koju treba iskazati na računu. Takav račun također dobiva jedinstveni identifikator računa te se kao takav fiskalizira.

U slučajevima kada tijekom poslovanja dođe do kvara elektroničkog naplatnog uređaja, obveznik fiskalizacije je obvezan imati uvezanu knjigu računa koju je ovjerilo Ministarstvo financija i Porezna uprava, koja se koristi samo u takvim iznimnim situacijama.

Također obveznik fiskalizacije obvezan je u roku od dva dana od kvara uređaja uspostaviti rad istog te dostaviti sve prethodno izdane račune Poreznoj upravi putem uspostavljene internetske veze, te na kopijama izdanih računa nadopisati JIR kojeg je Porezna uprava naknadno dodijelila.

Uvođenjem fiskalizacije 2013. godine došlo je do znatne razlike u izdavanju računa. Do 30.12.2013. je izdano preko 2,2 milijardi gotovinskih računa. Prvi milijarditi račun izdan je 06.07.2013. godine.

Prosječno se dnevno zaprimi više od 6 milijuna računa (14.8.2013. izdano preko 9.5 mil računa). Najveći broj računa izdaje se petkom, a prosječno vrijeme odgovora Porezne uprave je 0,307 sek.⁹

⁹Porezna uprava, Zagreb 2013., Izvješće o provedbi fiskalizacije u 2013. godini

5.1. SADRŽAJ RAČUNA

Sadržaj svakog računa koji se izdaje određen je Zakonom.

Elementi računa su:

- Osobni identifikacijski broj izdavatelja računa
- Datum i vrijeme
- Broj računa
- Oznaka da li je obveznik fiskalizacije u sustavu PDV-a
- Svota računa razvrstana po poreznoj stopi
- Način plaćanja
- OIB operatera
- ZKI

Računi koji se fiskaliziraju nadalje moraju sadržavati:

1. vrijeme izdavanja računa, mora biti istaknuto u minutama i sekundama
2. oznaku operatera na naplatnom uređaju, odnosno ime osobe koja je izdala račun
3. oznaku načina plaćanja računa: novčanicama, karticom, transakcijskim računom ili dr.
4. jedinstveni identifikator računa, broj kojeg izdaje Porezna uprava, a također i potvrda da je račun fiskaliziran i pravovaljan
5. zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije, odnosno kod kojim se potvrđuje veza između obveznika fiskalizacije i izdanog računa
6. QR kod, kod preko kojeg građani mogu provjeriti je li račun prijavljen Ministarstvu financija i Poreznoj upravi

Svaki račun mora slijediti neprekinuti numerički redosljed brojeva računa. Broj računa sastoji se od tri dijela: numerički broj računa, oznaka poslovnog prostora i broj naplatnog uređaja. Numerički redosljed početkom svake godine kreće od broja 1, te se niže sve do kraja kalendarske godine, a oznaku poslovnog prostora obveznik fiskalizacije propisuje internim aktom, kojeg mora predložiti u slučaju poreznog nadzora.

Sukladno Zakonu, svaki porezni obveznik dužan je izdavati na računu sve točne i potpune podatke, a svaki račun sa netočnim podacima smatra se nepravovaljanim.

Račun u gotovinskom prometu

ABECE d.o.o. Boškovičeva 5, Zagreb OIB: 50056328500				OIB poreznog obveznika
Datum: 18.06.2012.		Vrijeme: 22:00		
RAČUN broj 1000102456789				Redni broj računa
Naziv	Kol.	cijena	iznos	
Kava s mlijekom	2	8,00	16,00	
UKUPNO:			16,00	
Način plaćanja:		novčanice		
-----Obračun poreza-----				
Osnovica	Stopa %	Iznos PDV		Obračun poreza
12,80	25	3,20		
Oznaka operatera: Blagajnik 1				Oznaka osobe koja je izvršila naplatu
Zaštitni kod izdavatelja računa: YXC1-455A-W234-56AB-OBE 1-0987				Zaštitni kod – offline i online izdavanje računa
Porezna uprava: XFGH-5VBZ-849A-OIB9				Potvrda Porezne uprave o transakciji (JIR)

Obavezni sadržaj računa:

- OIB
- Naziv
- Datum i vrijeme
- Redni broj računa
- Stavke kupnje
- Način plaćanja
- Obračun poreza
- Oznaka operatera (osoba)
- Zaštitni kod izdavatelja računa
- Potvrda Porezne uprave o online primitku transakcije (JIR) ili u offline modu posebna poruka - upozorenje

Izvor: Porezna uprava

Na slici je prikazan primjer računa koji udovoljava svim uvjetima postavljenim posebnim propisima, kao i Zakonom o fiskalizaciji u prometu gotovinom.

5.2. PROVJERA RAČUNA

Provjeru računa za kojeg je izvršen postupak fiskalizacije, kupac te svi primatelji istog mogu provjeriti u roku od trideset dana od izdavanja.

Provjerom računa vrši se provjera da li je račun prijavljen Ministarstvu financija i Poreznoj upravi.

01.01.2021. uvedena je obveza poslodavcima da izdavanjem svakog računa na njemu moraju ispisati QR kod, što je za cilj imalo omogućiti krajnjem korisniku način za brzu i jednostavnu provjeru ispravnosti računa.

Glavni smisao uvođenja QR koda je lakša provjera računa.

Provjeru računa primatelji istog mogu vršiti slanjem SMS poruke ili upitom na web servis koji je dostupan na stranicama Porezne uprave.

Svaki QR kod mora sadržavati:

- URL adresu do web stranice Porezne uprave za provjeru računa
- Jedinstveni identifikator računa
- Datum i vrijeme izdavanja računa
- Ukupnu svotu računa

Pravilnikom o fiskalizaciji određena je veličina QR koda koja mora biti minimalno 2 milimetra.

5.3. POSTUPAK FISKALIZACIJE IZDAVANJA RAČUNA

Obveznik fiskalizacije radi provedbe postupka fiskalizacije izdavanja računa dužan je izdavati račune putem elektroničkih naplatnih uređaja.

Elektronički naplatni uređaji moraju omogućiti korištenje programske podrške za elektroničko potpisivanje elemenata računa te omogućiti Internet vezu za elektroničku razmjenu podataka s Ministarstvom financija, Poreznom upravom.¹⁰

Svi obveznici fiskalizacije su dužni radi provedbe postupka fiskalizacije izdavanja računa i prodaje putem samoposlužnih uređaja, nabaviti od Financijske agencije produkcijski aplikativni certifikat za fiskalizaciju. Za preuzimanje certifikata potrebno je imenovati skrbnika koji ode Financijske agencije preuzima certifikat te je zadužen za uporabu, brigu i čuvanje privatnog ključa koji je izdan za aplikaciju.

Certifikat se naziva još i ključ jer se koristi za elektroničko potpisivanje elemenata računa te za identifikaciju obveznika fiskalizacije prilikom elektroničke razmjene podataka.

Svaki elektronički naplatni uređaj mora sadržavati odgovarajući certifikat za fiskalizaciju koji je osnova provedbe cijelog sustava.

Prilikom izdavanja svakog pojedinačnog računa za promet u gotovini, obveznik fiskalizacije potpisuje račun i dostavlja ga Poreznoj upravi sa svim propisanim elementima. Dostavlja ga elektronički, putem uspostavljene internetske veze, prije ispisa računa. Porezna uprava provjerava sadržava li dostavljeni račun sve propisane elemente računa te jesu li potpisani ispravnim digitalnim certifikatom.

Ako je u toj provjeri utvrđena ispravnost, Porezna uprava elementima računa određuje Jedinствeni identifikator računa te ga vraća obvezniku fiskalizacije putem uspostavljene internetske veze, a tek se tada račun ispisuje i predaje kupcu kao fiskalizirani račun za naplatu.

¹⁰ 2013. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, čl. 16, st. 1. i 2.

5.4. POSTUPAK FISKALIZACIJE IZDAVANJA RAČUNA ZA PRATEĆI DOKUMENT

Pratećim dokumentom smatramo dokument kojeg obveznik fiskalizacije izdaje prije računa, a koji je u skladu sa odredbama Zakona o fiskalizaciji.

Svaki prateći dokument kojeg izdaje poslodavac mora imati ispisan sadržaj: „Ovo nije fiskaliziran račun“.

1. travnja 2020. godine uvedena je obveza fiskalizacije izdavanja računa za prateći dokument. Sve do tada, a što je utvrđeno obavljenim analizama i nadzornim aktivnostima, obveznici su zloupotrebljavali sustav te iskorištavali mogućnost izdavanja pratećih dokumenata. Obveznici fiskalizacije bi izdali prateći dokument, a nebi ga fiskalizirali niti prijavili Poreznoj upravi. U takvim situacijama, kupci odnosno primatelji računa obavili bi plaćanje za proizvode ili usluge po pratećem dokumentu, a ne po izdanom računu koji je osnova za plaćanje.

Uvođenjem ove obveze, dostatno se smanjio udio optjecaja gotovog novca izvan kontrole.

Također, svaki prateći dokument mora sadržavati podatke izdavatelja računa, odnosno:

- Osobni identifikacijski broj
- Broj pratećeg dokumenta
- Datum i vrijeme izdavanja
- Jedinstveni identifikator računa
- Zaštitni kod obveznika fiskalizacije
- Ukupnu svotu

Iz odredaba Zakona o fiskalizaciji možemo zaključiti da će se fiskalizacija pratećih dokumenata provesti samo ako se ispunjavaju dva uvjeta, odnosno ako su na pratećem dokumentu navedeni podatci o plaćanju, te da je isporuka robe započela ili je sasvim izvjesno da će do toga doći.

U slučaju da navedeni uvjeti nisu ispunjeni, prateći dokument se ne može fiskalizirati.

5.5. STORNIRANJE RAČUNA

Kao što je već navedeno, kod izdavanja računa, isti mora sadržavati sve potrebne podatke. U slučajevima kada se račun u gotovini pogrešno ispostavi, putem elektroničkog naplatnog uređaja, porezni obveznik dužan ga je stornirati putem istog elektroničkog naplatnog uređaja.

Storniranjem porezni obveznik račun sa potpisanim elementima šalje Poreznoj upravi koja provjerava da li su svi elementi računa potpisani, te da li je račun potpisan ispravnim aplikativnim certifikatom.

U koliko Porezna uprava utvrdi da su ispunjeni svi uvjeti za storniranje računa, Porezna uprava obavještava obveznika porukom o storniranju računa.

U slučaju da nisu ispunjeni svi uvjeti za storniranje računa, Porezna uprava porukom obavještava obveznika o odbitku storniranja računa te se tada postupak treba ponoviti.

U svim slučajevima u kojima dođe do pogreške izdavanja računa, potrebno je fiskalizirati tri računa. Fiskaliziraju se račun koji je izdan kao krivi račun, račun za storniranje sa negativnom svotom prvog računa, te ispravni račun.

Svaki od tih računa ima novi redni broj, te sustav Porezne uprave za svaki zaprimljeni račun dodjeljuje novi JIR.

Ako se dogodi da dođe do situacije da je obveznik izdao račun za gotovinsko plaćanje, a kupac, odnosno primatelj usluga želi platiti karticom, što je česta situacija ponajviše u grani Ugostiteljstva, obveznik je također obvezan stornirati isti račun te za kupca izdati novi sa promijenjenim načinom plaćanja.

Zbog takvih situacija Porezna uprava na svojim stranicama je objavila uputu za sve obveznike fiskalizacije da prije slanja podataka Poreznoj upravi, odnosno prije izdavanja računa provjeri sa kupcem odnosno primateljem usluga načine plaćanja.

6. BLAGAJNIČKI MAKSIMUM

1. siječnja 2013. godine, stupanjem na snagu Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom na snagu, počele su se primjenjivati odredbe Zakona o visini blagajničkog maksimuma; što znači da su svi obveznici fiskalizacije od 1. siječnja 2013. godine obvezni imati određenu visinu blagajničkog maksimuma.

Iznos blagajničkog maksimuma nije jednak za sve obveznike fiskalizacije. Visina blagajničkog maksimuma određen je prema veličini obveznika fiskalizacije, a veličina obveznika fiskalizacije određuje se prema mjerilima koje uređuje Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva.

Obveznik fiskalizacije određuje visinu blagajničkog maksimuma samostalno internim aktom, ali u skladu sa Zakonom o fiskalizaciji, prema potrebama poslovanja i uvjetima sigurnosti, ali najviše do propisanih iznosa.

Blagajnički maksimum za mikro subjekte iznosi 10.000,00 kn,

Blagajnički maksimum za male subjekte iznosi 30.000,00 kn

Blagajnički maksimum za srednje subjekte iznosi 50.000,00 kn

U smislu Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva, razlikujemo mikro, male i srednje subjekte malog gospodarstva.

1. Mikro subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- Prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 10 radnika
- Prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura

2. Mali subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 50 radnika
- prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura

3. Srednji subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- prosječno godišnje imaju zaposleno više od 50 a manje od 250 radnika
- prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti veći od 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti većoj od 10.000.000,00 eura

4. Obveznici fiskalizacije koji prelaze mjerila što određuju malo gospodarstvo prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva. Za njih vrijedi da mogu odrediti blagajnički maksimum do 100.000,00 kn, i također mogu propisati blagajnički maksimum po pojedinom poslovnom prostoru najviše do 15.000,00 kn.¹¹

Posebnu kategoriju obveznika fiskalizacije, s motrišta visine blagajničkog maksimuma, predstavljaju ovlaštene mjenjači za koje je propisana najviša svota blagajničkog maksimuma od 100.000,00 kn. To znači da oni obveznici fiskalizacije koji obavljaju mjenjačke poslove bez obzira na svoju veličinu mogu odrediti blagajnički maksimum najviše do svote od 100.000,00 kn za svaki organizacijski dio koji obavlja mjenjačku djelatnost. No, poduzetnik prilikom određivanja visine blagajničkog maksimuma mora imati na umu njegovu namjenu i svrhu te sigurnosne mogućnosti.¹²

Visina blagajničkog maksimuma ne odnosi se na obveznike fiskalizacije koji na računima u banci imaju evidentirane neizvršene obveze za plaćanje. Oni ne smiju plaćati gotovim novcem i/ili zadržati gotov novac u blagajni, nego ga odmah trebaju uplatiti na račun.

Ako je na kraju radnog dana utvrđeno da se u blagajni nalazi veća svota novca u odnosu na utvrđenu svotu blagajničkog maksimuma, svotu iznad blagajničkog maksimuma potrebno je uplatiti na račun (transakcijski račun kod banke) isti dan, a najkasnije sljedećega radnog dana. Naime, obveza obveznika fiskalizacije je da gotov novac iznad visine određenoga blagajničkog maksimuma primljen tijekom dana po bilo kojoj osnovi uplati na svoj račun otvoren kod banke istoga dana, a najkasnije sljedećega radnog dana.

¹¹ 2021. Pravilnik o dopuni Pravilnika o fiskalizaciji u prometu gotovinom, čl. 41. f, st. 5.

¹² Ministarstvo financija, 2021., Pravilnik o dopuni Pravilnika o fiskalizaciji u prometu gotovinom

Ako je transakcijski račun obveznika fiskalizacije blokirao, tada je on dužan, bez obzira na visinu blagajničkog maksimuma, uplatiti sav novac iz blagajne na žiro-račun.

Obveznik fiskalizacije koji svotu iznad blagajničkog maksimuma ne uplaćuje na svoj račun kod banke u propisanom roku, kaznit će se novčanom kaznom od 30.000,00 do 500.000,00 kn, a za navedeni prekršaj kazna za odgovornu osobu u pravnoj osobi je od 5.000,00 do 50.000,00 kn.

Utvrđivanje svote iznad blagajničkog maksimuma

Zbroj svih uplata tijekom dana
+
Početni saldo blagajne
=
UKUPAN PRIMITAK BLAGAJNE
-
Zbroj svih isplata tijekom dana
=
PROMET BLAGAJNE
-
Svota blagajničkog maksimuma
=
Svota iznad blagajničkog maksimuma

7. NADZOR

Nadzor je zapravo osnova fiskalizacije, razlog uvođenja fiskalizacije. Provođenjem nadzora prati se ostvareni promet u gotovini što je i smisao fiskalizacije kako bi se smanjio sivi protok gotovine.

Nadzor nad pravilnim provođenjem fiskalizacije u prometu gotovinom provode Porezna uprava, Ministarstvo financija i Carinska uprava.

Ako prilikom provođenja nadzora, isti utvrde da obveznik fiskalizacije ne provodi postupak fiskalizacije na propisane načine, poreznom obvezniku može se privremeno zabraniti obavljanje djelatnosti pečaćenjem do uklanjanja razloga zbog kojih je kazna izrečena, a najdulje osam dana od dana izdavanja naredbe.¹³

Naime, fiskalizacija pretpostavlja skup mjera kojima se uspostavlja nadzor nad ostvarenim prometom koji se naplaćuje u gotovini, s ciljem sprječavanja porezne evazije, unaprjeđivanja postupaka poreznog nadzora, podizanja razine svijesti kupaca o važnosti uzimanja računa te suzbijanja nelojalne konkurencije (RRIF-aktualna pitanja o fiskalizaciji u prometu gotovinom).

Zakon o fiskalizaciji kao obveznike nadzora evidentiranog prometa određuje:

1. obrtnike–fizičke osobe obveznike poreza na dohodak
2. poduzetnike– pravne i fizičke osobe koje su obveznici poreza na dobitak

Ovlašteni službenici Porezne uprave ukupno su obavili više od 35 tisuća nadzora primjene Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. U 17% obavljenih nadzora utvrđene su nepravilnosti, doneseno je preko 1.000 rješenja o privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti i izrečeno novčanih kazni u iznosu od 11 miliona kuna.

Najčešće nepravilnosti sa kojima su se inspektori susretali je neizdavanje računa, iskazana pogrešna stopa PDV-a i višak u blagajni. Inspektori Porezne uprave u suradnji sa djelatnicima Carinske uprave obavili su nadzor nad tržnicama. Suradnja navedenih uprava nastavljena je i dalje kroz zajedničke akcije i međusobnu razmjenu podataka i informacija iz nadležnosti navedenih uprava.

¹³ 2013. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, čl. 30. a

Nepravilnosti na koje su inspektori nailazili, a u kojim situacijama su obveznici htjeli zaobići Pravilnike su:

1. Izdavanje priznanica, ponuda, predujma – umjesto računa
2. “Lijepljenje” JIR na niz računa
3. Prijava iznosa računa 0,00
4. Višestruko korištenje jednom izdanih računa
5. Izdavanje preslika računa
6. Vrijeme prodaje dobara i usluga, odnosno vrijeme transakcije nije odgovaralo iskazanom vremenu na računu
7. Netočni nazivi artikala, npr. naručena pizza a izdat račun za ćevape
8. Za jednu uslugu više “prikupljenih” računa, npr. 2 pizze; dva računa po 1 pizza
9. Naknadno storniranje računa

Pregled nadzora obavljenih u Republici Hrvatskoj 2013. godine pri uvođenju obveze fiskalizacije

PODRUČNI URED	BROJ INSPEKTORA	BROJ OBAVLJENIH NADZORA	BROJ NADZORA SA UTVRĐENIM NEPRAVILNOSTIMA
ZAGREB	80	315	58
VARAŽDIN	22	34	0
POŽEGA	6	20	0
ZADAR	18	125	4
ŠIBENIK	10	27	1
VUKOVAR	12	77	0
SPLIT	12	35	2
DUBROVNIK	14	65	6
ČAKOVEC	14	21	6
PAZIN	36	180	7
KARLOVAC	32	155	4
UKUPNO	256	1054	88

Izvor: Izvješće Porezne uprave, 2013.

U prikazanoj tablici po stupcima su naznačeni gradovi u kojima se provodio nadzor nad provedbom fiskalizacije. U nastavku su vidljivi i brojeve inspektora, brojeve obavljenih nadzora te na kraju brojeve nadzora sa utvrđenim nepravilnostima.

Također je primjetno kako je najveći broj inspektora djelovao na području grada Zagreba, da su obavili najveći broj nadzora te da je u gradu Zagrebu utvrđen i najveći broj nepravilnosti. Te brojeve možemo pripisati činjenici da je Zagreb glavni grad sa najvećim brojem ljudi, a s tim i najvećim brojem poduzetnika koji posluju na tom području.

Najmanji brojevi vidljivi su kod grada Požege koji skupa sa gradovima Varaždinom i Vukovarom nema zabilježen niti jedan slučaj u kojem je utvrđena nepravilnost.

Tijek poreznog nadzora ima 10 bitnih faza za uspješnu provedbu pa tako u nastavku slijedi:

- 1) Predočenje iskaznice poreznom obvezniku od strane osobe koja obavlja porezni nadzor
- 2) Nadzor se obavlja s jednakom pozornošću bez obzira na ishod
- 3) Porezni nadzor usmjeriti na sve bitne činjenice koje u konačnici mogu povećati ili pak smanjiti poreznu obvezu
- 4) Porezni obveznik mora ovlaštenoj osobi, na njezin zahtjev, omogućiti obavljanje poreznog nadzora u svome sjedištu te na svim mjestima na kojima obavlja svoju djelatnost . Porezni obveznik mora omogućiti uvjete za obavljanje što podrazumijeva mjesto za rad i odgovarajuća pomagala
- 5) Ukoliko porezni obveznik nema odgovarajuće mjesto, porezni nadzor se obavlja u mjestu poreznog tijela
- 6) Ovlaštena osoba za provedbu poreznog nadzora ima pravo biti na zemljištu ili u poslovnim prostorijama gdje porezni obveznik obavlja djelatnost. Poreznom obvezniku se mora omogućiti nazočnost za vrijeme poreznog nadzora,
- 7) Obavljanje poreznog nadzora se vrši u uobičajeno vrijeme, ili izvan tog vremena ukoliko to porezni obveznik dopusti
- 8) Ukoliko se započeta radnja ne može završiti tijekom uobičajenog vremena, a porezni obveznik ne pristane na nastavak izvan radnog vremena, porezno tijelo može izvršiti privremeno pečaćenje prostora
- 9) Pečaćenje može trajati sve do početka radnog vremena idućeg radnog dana,¹⁴

¹⁴ bacc.oecc. Martina Perić, 2017., Porezni nadzor i proces fiskalizacije u RH

8. NOVČANE KAZNE ZA POREZNE PREKRŠAJE

U nastavku slijede novčane kazne za porezne prekršaje:

- 30.000,00 - 500.000,00 kn
 - pravna osoba, proizvođač i/ili održavatelj programskog rješenja kojeg obveznik fiskalizacije koristi kao razmjenu podataka sa Poreznom upravom i Ministarstvom financija, a koji omogućava zloupotrebu programa u svrhu ne fiskaliziranja računa
 - pravna osoba, obveznik fiskalizacije koji izdaje račun na kojem su navedeni podatci za plaćanje, a na kojem vidno piše „OVO NIJE FISKALIZIRANI RACUN“
- 30.000,00 – 300.000,00 kn
 - fizička osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, proizvođač i/ili održavatelj programskog rješenja
 - fizička osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, obveznik fiskalizacije
- 5.000,00 – 50.000,00 kn
 - odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je proizvođač i/ili održavatelj programskog rješenja
 - odgovorna osoba u pravnoj osobi, obveznik fiskalizacije

Novčanom kaznom od 30.000,00 do 500.000,00 kn kaznit će se pravna osoba, obveznik fiskalizacije ako:

- izdaje račune koji ne sadrže točne i potpune podatke
- ne dostavi podatak o poslovnim prostorima
- dostavi podatak o poslovnim prostorima bez svih Zakonom propisanih podataka
- zloupotrebljava program koji mu omogućuje izbjegavanje provedbe fiskalizacije izdavanja računa
- ne fiskalizira svaku prodaju putem samoposlužnih uređaja u trenutku prodaje
- ne dokaže nemogućnost uspostave veze za razmjenu podataka potvrdom HAKOM-a
- ne provodi postupak fiskalizacije izdavanja računa za prateći dokument na kojem navodi podatke o plaćanju prije izdavanja računa
- plaća gotovim novcem suprotno odredbi Zakona o fiskalizaciji
- iznos primljene gotovine ne položi na račun prema odredbama Zakona

- ne odredi visinu blagajničkog maksimuma

Za prekršaje koji su navedeni, kazna za fizičku osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost iznosi od 10.000,00 do 300.000,00 kuna, a kazna za odgovornu osobu u pravnoj osobi iznosi od 20.000,00 do 500.000,00 kuna.

Novčanom kaznom od 20.000,00 do 500.000,00 kn kaznit će se pravna osoba, obveznik fiskalizacije ako

- za potrebe dostave elemenata računa ne poveže oznaku operatera i OIB operatora na naplatnom uređaju te ne dostavi OIB operatora Ministarstvu financija i Poreznoj upravi
- ne osigurava izdavanje brojeva računa na način propisan odredbama Zakona
- ne donese i/ili ne predoči interni akt
- ne nabavi digitalni certifikat od Financijske agencije zbog provedbe postupka
- u roku od dva dana, računajući od dana u kojem je došlo do prekida veze, ne uspostavi elektroničku vezu te ne dostavi sve izdane račune
- ne osigura zadovoljavajuću softversku i hardversku podršku za razmjenu podataka s Ministarstvom financija i Poreznom upravom
- u roku od pet dana, računajući od dana u kojemu je došlo do potpunog prestanka rada naplatnog uređaja, ne uspostavi rad naplatnog uređaja te ne dostavi izdane račune
- na kopijama ispostavljenih računa iz uvezene knjige računa ne dopiše ili ne dopiše pravodobno podatak o dobivenom Jedinstvenom identifikatoru računa
- kod izvršavanja storno računa ne postupa sukladno odredbama za izdavanje računa
- ne istakne obavijest o obvezi izdavanja računa te obvezi kupca da preuzme i zadrži izdani račun u poslovnom prostoru na svakom naplatnom uređaju ili drugom vidnom mjestu
- ne istakne obavijest o fiskalizaciji prodaje putem samoposlužnih uređaja na samoposlužnom uređaju,

Za prekršaje koji su navedeni, kazna za fizičke osobe koje obavljaju drugu samostalnu djelatnost iznosi od 5.000,00 do 3000.000, kuna, a za odgovorne osobe u pravnim osobama kazna iznosi od 1.000,00 do 50.000,00 kuna.

Novčanom kaznom od 200,00 do 2.000,00 kn kazniti će se kupac te svaki primatelj računa koji ne zadrži izdani račun nakon izlaska iz poslovnog prostora ili ga ne pokaze na zahtjev službene osobe.

Da bi se izbjegle ovakve kazne, Porezna uprava počela je sa provođenjem nagradnih igri „BEZ RAČUNA SE NE RAČUNA“. Glavni cilj kampanje i nagradne igre je da osvijesti građane Republike Hrvatske o važnosti uzimanja računa pri svakom plaćanju, jer to je jedino jamstvo da će porezni prihod koji se ubire od građana završiti u proračunu. Nije pravedno da neki plaćaju sve svoje obveze prema državi, a da je drugi varaju i zapravo žive na račun poštenih i vrijednih.

Uvođenjem obveze fiskalizacije prodaje putem samoposlužnih uređaja, Zakonski su određene i visine kazni za prekršitelje odredbi vezanih uz iste i to:

- za pravnu osobu, obveznika fiskalizacije predviđena je novčana kazna od **30.000,00** do **500.000,00** kuna
- za fizičku osobu obrtnika ili fizičku osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, predviđena je novčana kazna od **10.000,00** do **300.000,00** kuna
- za odgovornu osobu u pravnoj osobi, obvezniku fiskalizacije, predviđena je novčana kazna u rasponu od 5.000,00 do **50.000,00** kuna u slučaju kršenja navedenih odredaba o provedbi postupka fiskalizacije

9. COVID 19

Početak 2020. godine Republiku Hrvatsku, a i ostatak svijeta, zatekla je situacija koja je do tada bila gotovo nezamisliva. Dolaskom korona virusa cijeli svijet se našao u lock down-u, što podrazumijeva i zatvaranje trgovina, ugostiteljskih objekata, športskih i rekreativnih centara, a dodatno i zabranu okupljanja ljudi. Sve te odluke povukle su sa sobom otkaze Ugovora o radu i smanjenje potrošnje kupaca i primatelja usluga. Smanjenjem potrošnje građana, prestalo je slijevanje novca u proračune država, pa je tako Vlada Republike Hrvatske donijela odluku o uvođenju fiskalizacije u prodaji putem samoposlužnih uređaja kao jednu stavku u smanjenju prestanka slijevanja novca u proračun.

Pregled izdanih računa 2019. i 2020. godine

NAZIV NKD 2007	BROJ RAČUNA		Indeks 2020/2019	IZNOS RAČUNA		Indeks 2020/2019
	23.02.- 05.07.2019.	24.02.- 05.07.2020.		23.02.-05.07.2019.	24.02.-05.07.2020.	
1	2	3	4	5	6	7
SVE DJELATNOSTI	862.138.814	598.068.108	69,37	68.664.733.767,78	55.267.490.099,73	80,49
G- DJELATNOST TRGOVINE NA VELIKO I MALO, POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKLA	501.728.502	382.301.794	76,20	46.147.168.617,95	40.989.594.491,72	88,82
I- DJELATNOST PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	147.011.609	71.414.709	48,58	8.882.953.942,32	3.473.612.757,55	39,10

Izvor: hrturizam.hr, Turistički news portal (07.07.2020.)

Prikazana tablica prikazuje broj fiskaliziranih računa u 2020. godini tijekom pandemije virusa, te razliku broja računa koji je izdan samo godinu dana prije, 2019. godine. Također se u tablici uspoređuju iznosi računa izdanih u 2020. godini te u 2019. godini.

U svim djelatnostima iz sustava fiskalizacije u prošloj je godini u razdoblju od 23.02.2020-05.07.2020. fiskalizirano 21% manje računa nego 2019. godine u istom razdoblju, prema podacima Porezne uprave.

Za sve djelatnosti u razdoblju od 29.06.- 05.07.2020. godine u odnosu na isto razdoblje 2019. vidljivo je smanjenje broja računa od 21%, i smanjenje iznosa računa od 17%, u djelatnosti G -Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala vidljivo je smanjenje broja računa od 16%, i smanjenje iznosa računa od 7%.

U djelatnosti I -pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane vidljivo je smanjenje broja računa od 31%, a iznosa računa od 45%.

Također, u razdoblju od 24.02.-05.07.2020. godine u odnosu na isto razdoblje prošle godine u djelatnosti I-pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane vidljivo je smanjenje broja računa od 51%, a iznosa računa 61%.

10. ZAKLJUČAK

Građane se, od početka uvođenja fiskalizacije, smatra najvažnijom karikom uspješnog provođenja fiskalizacije, što pokazuju statistike o provjeri računa putem uspostavljenih komunikacijskih kanala, ali i druge akcije koje Porezna uprava provodi, kao što je nagradna igra „Bez računa se ne računa“.

Da je fiskalizacija uspješan projekt čije je uvođenje bilo itekako potrebno pokazuju i istraživanja tržišta prema kojemu 93 % građana podržava uvođenje fiskalizacije, kao mjere koja garantira disciplinu u prometu gotovinom.

Navedeni rok prilagodbe na sustav fiskalizacije, bio je jedan od osnovnih nedostataka tog modela, prilikom kojeg se eventualni obveznici nisu stigli prilagoditi i pripremiti za obveze koje su im slijedile.¹⁵

Prije stupanja na snagu Zakona o fiskalizaciji, u Republici Hrvatskoj Siva ekonomija prema istraživanju Svjetske banke iz 2010. godine, iznosila je 35 posto BDP-a, odnosno, oko 120 milijardi kuna. Iz tog razloga razvila se ideja o uvođenju obveze fiskalizacije kao jednog od načina kako bi se smanjio njen udio. Vlada je također, uvođenjem obveze fiskalizacije osigurala sigurni priljev novca u državni proračun.

Proučavanjem fiskalizacije i obveznika fiskalizacije, možemo zaključiti da je uvođenje iste uvelike smanjilo sivu ekonomiju, ali još uvijek postoje oni koji žele „zaobići“ zakon, tj utajiti porez. Kako bi se zaobišla utaja poreza, Porezna uprava počela je sa provedbom nadzora i nagradnim igrama na koje su građani dobro reagirali.

Na žalost na neke ne mogu utjecati niti kazne, kolike god one velike bile.

¹⁵ Markulin Nikolina, 2015, Utjecaj fiskalizacije na poslovanje Turističkih agencija

11. LITERATURA

1. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom iz 2013. godine
2. www.porezna-uprava.hr, Obveza fiskalizacije, III. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, izdano 3. veljače 2016. godine
3. Miroslav Roksandić, mag. Oec., ožujak 2019., Aktualna pitanja o fiskalizaciji u prometu gotovinom-RRiF
4. Ružica Krizmanić, dipl. oec., lipanj 2019., Fiskalizacija u primjeni-pitanja i odgovori-RRiF
5. Jasna Vuk, dipl. oec., rujan 2020., Novosti za obveznike fiskalizacije-RRiF
6. Domagoj Dodig, dipl. oec. I Nikolina Vidak, dipl. iur., srpanj 2013., Obveza izdavanja računa i fiskalizacija na tržnicama i otvorenim prostorima-RRiF
7. Mr. sc. Marijana Vuraić Kudeljan, 2013., Prikaz Prijedloga Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom
8. INBIRO Računovodstvo i revizija 2020., Fiskalizacija-novosti od 01.01.2021. godine
9. Ministarstvo financija, 2021., Pravilnik o dopuni Pravilnika o fiskalizaciji u prometu gotovinom
10. Galušić A.; Petrović N., Vukšić Z., 2014, Porezni nadzor. 4.izd. Zagreb, Institut za javne financije
11. Neven Baica, mag. oec., 2013., RRIF Fiskalizacija u naplati gotovinom – novine
12. bacc.oec. Martina Perić, 2017., Porezni nadzor i proces fiskalizacije u RH
13. Ružica Krizmanić, dipl. oec., 2020. RRIF-Fiskalizacija prodaje putem samoposlužnih uređaja